

УДК 35.07

Наталія Ігорівна ЄЛЬНІКОВА,

старша викладачка кафедри українознавства факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5061-8226>

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ КУРСАНТА-ПРАВООХОРОНЦЯ: КОМПОЗИЦІЙНО-ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ

Культура укладання документів є надважливою складовою інформаційної культури. Документна комунікація репрезентує особливості національної комунікативної культури, регулювання чинних мовних норм, рівень технологічного розвитку. Особливого значення набуває сфера ділової комунікації, зокрема документи як головний засіб такого спілкування стають об'єктом вивчення не лише документознавства, а й документної лінгвістики – наукової дисципліни, що вивчає мовознавчі засади документознавства, а також мовностильові особливості текстів документів. Щоденник навчальної практики курсантів-правоохоронців – документ, який фіксує застосування теоретичних знань курсантів на практиці, детально описуючи хід виконання поставлених керівником завдань. Вивчення мовностильових особливостей документів і їхнє вдосконалення має вагоме значення, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Документна лінгвістика студіює мовну специфіку сучасної документної комунікації, знакові засоби, особливості їхньої сукупності в текстах документів, своєрідності укладання документів. Сьогодні серед фахівців галузі документознавства не існує єдиного визначення терміна «документ», адже кожна галузь знань трактує його своєрідно, цей термін походить від латинського «documentum», що в перекладі є «свідомством», «зразком», «способом доказу». На думку П. Отле, документом є «а) власне документи: гравюри, одиниці зберігання архівів, адміністративні документи, диски, фотографії, фільми, діапозитиви; б) зібрання, які складаються із документів: картотеки, зібрання чи бібліотеки періодики, дискотеки, фільмотеки; в) спеціальне обладнання: карточки, шафи, шухляди, класери, документи, картотеки, каталоги» [1, с. 17–18]. Отже, П. Отле вважав документом будь-яку інформацію, передане міркування людини, матеріально зафіксоване чи інформаційно інтерпретоване в часі. Таке всеосяжне трактування терміна «документ» викликало чимало суперечок серед науковців, проте уможливило інтерпретацію документа як засобу передання та поширення інформації в соціумі. У цій роботі послуговуємося визначенням відповідно до статті 1 Закону України «Про інформацію», де документ є «матеріальним носієм, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі» [3].

Основним змістовим компонентом документа є документний текст, що вирізняється точністю, уніфікованістю, зв'язністю, смисловою завершеністю. Так, Т. Борко зауважує, що «документний текст – функціонально, змістовно, структурно і нормативно завершена мовна

єдність, що є основним комунікативним компонентом документа, скріплене модальністю, яка є похідною від функціонально-нормативних умов документної комунікації і відповідає уніфікованим або стандартизованим правилам» [2, с. 158]. Таким чином, документний текст є результатом мисленнєвої діяльності особи, інформацією, що закріплена письмово. У правознавстві, як і в інших наукових галузях, існує чимало специфічних документів. Із точки зору юридичної лінгвістики документом називають носій, що містить правову інформацію.

Інтерес до аналізу правової документації в наш час зростає, що зумовлене розробленням і застосуванням різноманітних наукових підходів щодо оптимізації професійної діяльності правоохоронців. Особливу зацікавленість викликають документи, які укладають курсанти-правоохоронці під час проходження навчально-виробничої практики. Така практика сприяє формуванню в курсантів різноманітних професійних компетенцій: підвищенню своєї кваліфікації та професійної майстерності; дотриманню принципів етики правоохоронця; удосконаленню в здатності правильно й у повному обсязі репрезентувати результати професійної діяльності в правовій документації; набутті досвіду та закріпленню професійних навичок юридично правильно кваліфікувати факти й обставини; набутті досвіду підготовки й укладання юридичних документів. Правильно оформлений щоденник практики курсанта-правоохоронця є відображенням якості трудової діяльності здобувача освіти в тій установі, де він проходив стажування. Детальний опис своїх дій під час виконання службових обов'язків надає змогу викладачеві об'єктивно оцінити не лише теоретичні знання, а й практичну підготовку курсанта-правоохоронця. Отже, щоденник практики курсанта-правоохоронця є документом, у якому фіксується застосування теоретичних знань здобувача освіти, детально описаний хід виконання завдань керівника. Такий документ містить реквізити, до яких відносимо: назви організацій усіх рівнів, назву виду документа, текст документа, дату укладання документа та проходження практики, печатку, підпис, інформацію про виконавця. Композиційно щоденник практики складається з титульного аркуша й основної частини, що містить декілька розділів, де відображений календарний графік проходження практики й робочі записи під час проходження практики. По закінченню практики в щоденнику виставляють оцінку роботи курсанта. Композиційно-змістова структура щоденника навчальної та виробничої практик засвідчує його комплексність: це правовий і навчальний документ.

Таким чином, щоденник практики курсанта-правоохоронця репрезентує процес становлення фахівця, формування професійних компетенцій: набуття нових теоретичних знань і відпрацювання набутих навичок, а також опанування професійною етикою й формування особливого мислення. Композиційно щоденник багатоаспектний, містить значну кількість юридичних термінів, виконує інформаційну, комунікативну й навчально-дидактичну функції.

Список бібліографічних посилань:

1. Бездрабко В. В. Поль Отле і наука про документ. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2008. № 2. С. 14–

24.

2. Борко Т. М. Текст і аспект його розгляду в контексті лінгвістичних основ документознавства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2018. № 33. том 1. С. 158–160.

3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII: станом на 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 10.04.2023).